ברכ ליפשיץ איראן

סוגיא ה'

(1) כִּי הָא דְּיָתֵיב רַבִּי וְקָא דָרֵישׁ, וְהֵרִיחַ רֵיחַ שׁוּם. אָמַר: מִי שֶׁאָכַל שׁוּם – יֵצֵא! עָמַד רַבִּי חִיָּא וְיָצָא. עָמְדוּ כּוּלָּן וְיָצְאוּ. בַּשַּׁחַר מְצָאוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי לְרַבִּי חִיָּא, אָמַר לֵיהּ: אַתָּה הוּא שֶׁצִּיעַרְתָּ לְאַבָּא? אָמַר לוֹ: לֹא תְּהֵא כָּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל! וְרַבִּי חִיָּא מֵהֵיכָא גְּמִיר לָהּ – מֵרַבִּי מֵאִיר. דְּתַנְיָא: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁבָּאתָה לְבֵית מִדְרָשׁוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאִיר, אָמְרָה לוֹ: רַבִּי, אֶחָד מִכֶּם קִדְּשַׁנִי בְּבִיאָה. עָמַד רַבִּי מֵאִיר וְכָתַב לָהּ גֵּט כְּרִיתוּת, וְנָתַן לָהּ, עָמְדוּ כָּתְבוּ כּוּלָּם וְנָתְנוּ לָהּ. וְרַבִּי מֵאִיר מֵהֵיכָא גְּמִיר לָהּ – מִשְּׁמוּאֵל הַקָּטָן. וּשְׁמוּאֵל הַקָּטָן מֵהֵיכָא גְּמִיר לָהּ – מִשְּׁכַנְיָה בֶּן יְחִיאֵל. דִּכְתִיב "וַיַּעַן שְׁכַנְיָה בֶן יְחִיאֵל מִבְּנֵי עֵילָם וַיֹּאמֶר לְעֶזְרָא אֲנַחְנוּ מָעַלְנוּ בֵּאלֹהֵינוּ וַנֹּשֶׁב נָשִׁים נָכְרִיּוֹת מֵעַמֵּי הָאָרֶץ וְעַתָּה יֵשׁ מִקְוֶה לְיִשְׂרָאֵל עַל זֹאת". וּשְׁכַנְיָה בֶּן יְחִיאֵל מֵהֵיכָא גְּמִר לָהּ – מִיְּהוֹשֻׁעַ. דִּכְתִיב "וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ קוּם לָךְ לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל פָּנֶיךָ חָטָא יִשְׂרָאֵל". אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מִי חָטָא? – אָמַר לוֹ: וְכִי דֵּילְטוֹר אֲנִי לְךָ? הַטֵּל גּוֹרָלוֹת. וְאִיבָּעֵית אֵימָא – מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב "עַד אָנָה מְאַנְתֶּם".

סנהדרין יא.

(2) שמא יהיציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם אמר רב חסדא (6) מלמד שכיון שפחות חרופית בעלו ! ויתנו ידם

רש"ל

(3) יבַּר וְרַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַב חֲבִיבָא מַתְנוּ, בְּכוּלֵּיהּ דְּסִדֶּר מוֹעֵד, כָּל כִּי הַאי זוּגָא חַלּוּפֵי רַבִּי יוֹחָנָן וּמְעַיֵּיל רַבִּי יוֹנָתָן. יגכָּל מִי שֶׁאֶפְשָׁר לְמַחוֹת לְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ וְלֹא מִיחָה – נִתְפָּס עַל אַנְשֵׁי בֵיתוֹ, בְּאַנְשֵׁי עִירוֹ – נִתְפָּס עַל אַנְשֵׁי עִירוֹ, בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ – נִתְפָּס עַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ. ידאֲמַר רַב פַּפָּא: וְהָנֵי דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא נִתְפְּסוּ עַל כּוּלֵּי עָלְמָא. יו

שבת נד:

(4) וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק (יהושע ח' י"ג) אמר ר' יוחנן מלמד שלן בעומקה של הלכה. מגילה ג' סע"א

בתוספתא שלפנינו: לא כתיב בהאי קרא כן אלא כשצר על יריחו כתיב וילן בלילה ההוא בתוך העמק, וכשצר על העי כתיב וילך בלילה ההוא בתוך העמק, ודרך הש"ס הוא לקצר הפסוקים ולערבם יחד כמו ונתן הכסף וקם לו (ערכין ל"ג א). הרד"ק בפירושו ליהושע ו' ד' — כפי שלפנינו בדפוס — הרשה לעצמו לכתיב: כותב הדרש הזה טעה בפסוק, כי שני פסוקים הם וכו', והנה ביאור מאד לתלות טעות כזו בדברי ר' יוחנן, וגם אין במלת "וילך" קצור מאשר במלת "וילן".

אולם אין כל צורך לעקם הישרה למען לבאר דברי ר' יוחנן וסגנונו שלן בעומקה של הלכה[1], כבר שהם מיוסדים הם בעומק פשוטו של מקרא, כי "וילך" יתפרש לפעמים כמו "וילן", וכן מצינו כ"ף פשוטה מתחלפת בנו"ן פשוטה כבי בדניאל ג' י"ב: גבריא אילך, שהכוונה אילן כמו שם ו' ז': אחשדרפניא אילן, וכמוה.

כן במלת "וילך" עצמה, בשופטים י"ז ה'—י"א: וילך האיש מהעיר מבית לחם יהודה לגור באשר ימצא... ויאמר לו מיכה שבה עמדי... וילך הלוי ויואל הלוי לשבת את האיש. ויהי הנער לו כאחד מבניו. אשר המלים "וילך הלוי" בלתי מובנות, שלפי זה המקרא חסר הרבה איך שחזר מד... ברור שפשוטו של מקרא הוא וילן הלוי, וביום השני הסכים לשבת את האיש.

וכן בעזרא י"ד ו': ויקם עזרא מלפני בית האלהים וילך אל לשכת יהוחנן בן אלישיב וילך שם לחם לא אכל ומים לא שתה וגו', אשר כפילת "וילך שם" בלתי מובנת, ברור שהכוונה "וילן שם".

כמוהם גם מקרא זה, עומק פשוטו הוא וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, ועל זה יסד ר' יוחנן דבריו שלן בעומקה של הלכה.

1. בעירובין ס"ג ב' וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר ר' יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה. כבר שלטו גם כאן ידי המעתיקים להשוות המאמר מקביל ללשון הכתוב (ראה דקדוקי סופרים שם) בלי כל צורך.

רמקא ורמאוה יג

(5) מנודה אני לך (ע"ר' עקיבה הוה חוכך בזה להחמיר. לוסר את כל נכסיו כמה דאת אמר יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה. מה עבדין לה רבנן. חומר הוא בנידוי ביד:

ירושלמי נדרים א,א.

(6) ירָבָא אָמַר: הֶפְקֵר בֵּית דִּין הֶפְקֵר, דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִנַּיִן שֶׁהֶפְקֵר בֵּית דִּין הֶפְקֵר? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה".

גטין לו:

(7) סימן ב

ב"ד מכין ועונשין לצורך שעה

וכו סעיף אחד

א [א][1]כל בית דין [ב]אפילו [ג]אינם סמוכ[ד] בארץ ישראל אם רואים [ה][ב]שהעם [ו]פרוצים בעבירות [ז](ושאינם לצורך שעה) [ח][ז]דנים בין [ט]מיתה בין ממון בין כל דיני עונש [י][ח]ואפילו אין בדבר [יא]עדות גמורה [יב]ואם הוא אלם [יג]חובטין אותו על ידי גוים [יד]([ט][ח])ויש להם כח להפקיר ממונו ולמנדו כפי מה שרואים לגדור פרצות הדור) [יא]

[יב]וכל מעשיהם יהיו לשם שמים [יג]ודוקא [יד]גדול הדור או טובי העיר [טו]שהמחום בית דין עליהם:

שלא חלה